

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok II.

Warszawa, maj 1931 r.

№ 5 (7).

I. MAPY NA DWORCACH KOLEJOWYCH I SZLAKI TURYSTYCZNE.

Mapa na dworcach st. m. Warszawy i okolicy.

A. Mapy. W roku 1929, P. T. K., korzystając z udzielonej przez Min. Robót Publicznych zapomogi, przystąpiło do rozwieszania tablic z mapami na dworcach kolejowych w miejscowościach najbardziej ciekawych pod względem krajozrazowym i zabytkowym. Mapy pochodzenia polskiego zostały opatrzone u dołu odpowiednim tekstem o danej okolicy, mapy zaś pochodzenia obcego zostały naklejone na razie bez tekstu i zostały opatrzone pieczęcią *Mapa tymczasowa*. W miarę ukazywania się nowych map polskich mapy obce będą niezwłocznie zamieniane. Wszystkie mapy zostały obramowane i oszlifowane, rozesłaniem zaś ich zajęło się bezinteresownie Ministerstwo Komunikacji.

Mapy większego formatu wysłano do następujących miejscowości: 1. Baranowice, 2. Białystok, 3. Bydgoszcz, 4. Chałupy, 5. Gdynia, 6. Hallerowo, 7. Hel, 8. Jastarnia, 9. Kartuzy, 10. Kielce, 11. Kolibki-Orłowo, 12. Konstancin, 13. Koronowo, 14. Kościerzyna, 15. Krokowo, 16. Krzemieniec, 17. Kuźnica, 18. Lwów, 19. Łomża, 20. Łuck, 21. Nowogródek, 22. Nowojelnia, 23. Ostrołęka, 24. Ostrowiec, 25. Otwock, 26. Puck, 27. Reda, 28. Równe, 29. Sandomierz, 30. Skarżysko, 31. Skolimów, 32. Świteż (schronisko), 33—42. Warszawa (1 map), 43. Wieżyca, 44. Wejherowo.

Mapy mniejszego formatu wysłano do nast. miejscowości: 1. Augustów, 2. Białowieża, 3. Będzin, 4. Błonie, 5. Brześć, 6. Chełm, 7. Chełmno, 8. Chełmża, 9. Chęciny, 10. Ćmielów, 11. Czerwińsk (przystań), 12. Częstochowa, 13. Dąbrowa Górna, 14. Działoszyce, 15. Gniezno, 16. Golub, 17. Grodno, 18. Grajewo, 19. Horodyszcze, 20. Horodziej, 21. Jędrzejów, 22. Kobylnik, 23. Koło, 24. Konin, 25. Krasnystaw, 26. Kruszwica, 27. Krzywa Góra, 28. Kutno, 29. Landwarów, 30. Lublin, 31. Luboml, 32. Łączna, 33. Łęczycza, 34. Łomianki, 35. Łódź (2 m.), 37. Miechów, 38. Modlin, 39. Nakło, 40. Nałęczów, 41. Nietulisko, 42. Olkusz, 43. Olsztyn, 44. Ostróg, 45. Pińsk, 46—47. Piotrków, (2 m.), 48. Płociczno, 49. Potok Złoty, 50. Powidz, 51. Puławy, 52. Radom, 53. Rejowiec, 54. Słupca, 55. Sochaczew, 56. Sosnowiec, 57. Suchedniów, 58. Sulejów, 59. Suwałki, 60. Strzelno, 61. Szymonów, 62. Tomaszów Mazów, 63. Toruń, 64. Warszawa (przystań), 65. Wąchock, 66. Wągrowiec, 67. Wierzbnik, 68. Wilno (2 m.), 69. Wiślica, 70. Włocławek (2 m.), 71. Włoszczowa, 72. Wychódz (przystań), 73. Zagnańsk, 74. Zamość, 75. Zawiercie.

B. Szlaki turystyczne. W okolicy Krakowa. (1) Szlak ten na przestrzeni około 100 klm. wiąże najpiękniejsze zakątki natury i najcenniejsze zabytki historyczne. Wyznaczony został przez Oddział Krakowski P. T. K. Z Krakowa prowadzi do rogatki Krowoderskiej przez: Tonie, Pękowice, Giebułtów, dolinę Prądnika do Ojcowa. Następnie skręca w dolinę Sąpsowską, gdzie znajdowało się dawne schronisko P. T. K. „Pod Kometą”; przez jar Jamki i koło wsi Lepianki, skąd rozciąga się wspaniała panorama na południe. Dalej idzie doliną Kluczwody, przez Bolechowice, dolinę Bolechówki (najpiękniejsza część szlaku), przez wąwóz Kobylanek, jar Karniowski, wieś Bętkowice i Szklary do Dubia (pstragarnia). Stąd przez kamieniołomy czarnego marmuru w Dębniku, obok zamku Tęczyńskich w Rudnie; za lasem wkracza do łomów czerwonego porfiru, przez wąwóz Mnikowski, piękny jar Popówki, Kryspinów, wzgórza Bielańskie, las Wolski, obok kopca Kościuszki, aż spada aleją ku Salwatorowi, gdzie już zaczyna się linia tramwajowa. Informacje szczegółowe: Leszczycki St., *Szlak turystyczny w okolicy Krakowa* (z mapą i 2 ilustracjami). K. 1930 P. T. K.

II. Podstołeczne (Warszawy), wytyczone przez Oddział Warszawski P. T. K. *Na tereny walk niepodległościowych.* (2) Szlak z Grochowa do historycznej Olszynki Grochowskiej na pobojuwisku z 1831. Szlak zaczyna się przy przedostatnim przystanku tramwajowym na Grochowie. Znaki czerwone na białym tle. Obok historyczny dworek (pamiątki z czasów powstania 1831; kule armatnie w ścianach). Po drodze ustawiono szereg słupów betonowych ze znakami czerwonymi. W pobliżu krzyża stara olcha z tablicą informacyjną P. T. K. Napis: „Tu znajdowała się Olszynka, klucz obrony polskiej w bitwach 19 i 25 lutego 1931 (P. T. K.)”.

3) Szlak do Bratniej mogiły pod Ossowem (1920). Punkty wyjścia: 1. Stacja kol. w Zielonce, stąd pieszo za znakami czerwonymi około 5 km. 2. Stacja kol. w Kobyłce, pieszo ok. 3 km. 3. St. kol. w Miłosnej, pieszo 10 km. *Na tereny zabytków historycznych, miejsc rodzinnych ludzi zasłużonych i do parków podmiejskich:*

(4) Szlak ze st. kol. w Karczewie przez Stary Otwock (ruiny pałacu Bielińskich na kępie wiślanej). Z Otwocka przez kępę Gliniecką, po przeprawieniu się przez Wisłę, (łódzie kursują co 20 m.) do Czerska i Góry Kalwarii, skąd można wrócić do Warszawy kolejką wąskotor. Długość szlaku około 10 km. Znaki niebieskie na białym tle. Przewodnik: Janowski A., *Wycieczka do Otwocka*. W. 1926. Tegoż, *Wycieczka do Czerska*. W. 1926. Wyd. P. T. K.

(5) Szlak do Żelazowej Woli. Ze stacji kol. w Sochaczewie przez miasto i dalej obok Trojanowa i Chodakówka do pomnika Chopina. Odległość około 6 km. Znaki czerwone na białym tle. Przewodnik: Janowski, A., *Wycieczka do Żelazowej Woli*. W. 1926. P. T. K.

(6) Szlak ze st. kol. w Falenicy do parku Szlenkierów w Wiązownie. Długość szlaku około 6 km. Znaki żółte na białym tle.

III. Puszczańskie. Wytyczone przez Oddział Warszawski P. T. K.: (7) *Szlak przez Puszcę Kampinoską*. Szlak I. Czerwińsk lub Wychódz — Leszno — Błonie. Znaki niebieskie na białym tle. Po drodze piękne lasy i wydmy; w leśniczówce pod „Krzywą Górą” noclegi, literatura o Puszczy Kamp., mapa i radiodziennik. Dalej leży tartak i grodzisko zw. „Zameczyskiem”. W Lesznie autobusy do st. kol. w Błoniu. Długość szlaku 37 km. Szlak II, do Mogiły Powstańców 1863 r. pod Zaborowem Leśnym. Punkty wyjścia: (1) stacja kolejowa lub autob. w Łomiankach, dalej zaś pieszo przez Sadowe, Pocięgę i Pohulanę. Długość szlaku około 15 km. (2) Łomianki, Dąbrowy, Sieraków, Pocięcha, dalej zaś szlakiem wyżej opisanym do mogiły. Droga krótsza lecz bardziej męcząca i mniej ciekawa od poprzedniej (13 km.) (3) Autobusem do Babic, skąd pieszo przez Lipków i Budy Zaborowskie. Odległość około 13 km. Droga uciążliwa i bezleśna. Wszystkie 3 drogi wyznaczone są kolorem żółtym. Szlak IV, na wydmy „Łuże” na wschodnim krańcu Puszczy Kamp. Punkty wyjścia: (1) przystanek tramw. w Marymoncie, skąd pieszo około 9 km. (2) przystanek na Wiśle lub przystanek autob. w Młocinach, skąd pieszo około 6 km. (3) st. kol. lub autobusowa w Łomiankach, stamtąd zaś pieszo 3 km. przez Dąbrowy. Na wszystkich tych szlakach znaki czerwone na białym tle. Przewodnik: Kobendzowie J. i R. *Cztery wycieczki do Puszczy Kampinoskiej*. W. 1929. P. T. K.

(8) *Szlak przez Park Narodowy w Puszczy Białowieskiej* — zaczyna się w parku pałacowym w Białowieży i ciągnie na przestrzeni 18 km. Do lasu wkracza pomiędzy działkami 398 a 399. Informacyj w sprawie lokowania, wyżywienia i oprowadzania wycieczek udziela Sekcja Turystyczna, Kasyno. Urzędnicze w Białowieży. Pozwolenia na zwiedzenie Parku Narodowego udziela N-ctwo „Rezerwat” w Białowieży. Przewodnik: Karpieński J. inż., *Puszcza Białowieska i Park Narodowy w Białowieży*. K. 1930.

(9) *Szlak przez Puszcę i Góry Świętokrzyskie*. a) Z Kielc do Słupi Nowej wzdłuż głównego pasma Łysogór, wyznaczony przez Oddział Kielecki P. T. K. Długość szlaku około 40 km. Znaki czerwone na białym tle. b) Ze Słupi Nowej do Ostrowca przez Górę Chełm (rezerwat modrzewia) i dalej przez Waśniów, Częstocice do st. kol. w Ostrowcu. Długość szlaku około 25 km. Znaki czerwone na białym tle. Wyznaczony przez Oddział Ostrowiecki P. T. K. c) Szlak z Ćmielowa przez Opatów, pasmo gór Witosławskiej i Jeleniowskiej do klasztoru na Świętym Krzyżu. Długość szlaku około 42 km. Znaki żółte, wyznaczone przez Oddz. Ostrowiecki P. T. K. d) Szlak pieszy z Ćmielowa przez Bałtów, Podgrodzie, Rudę Kościelną i Podgórze. Długość szlaku około 20 km. Znaki niebieskie na białym tle. Praca Oddziału Ostrowieckiego P. T. K. Szlak ma być przedłużony aż do Solca. e) Szlak pieszy z Sandomierza przez Samborzec, Koprzywnicę, Ossolin, Goźlice, obok pobojuwiska pod Kozinkiem do Klimontowa i dalej przez Ujazd, Iwaniska — do szlaku żółtego, idącego z Opatowa do Św. Krzyża. Długość około 60 km. Staraniem Sandomierskiego Oddziału P. T. K.; doprowadzony do Ujazdu. Przewodnik: *Pieszne szlaki turystyczne w Górach Świętokrzyskich*. Część I. Kielce — Łysica — Św. Krzyż — Ostrowiec — Ćmielów — Opatów — Sandomierz. Opis drogi i mapa. Kielce 1929. Nakł. Oddz. Kieleckiego, Ostrowieckiego i Sandomierskiego.

(10) Szlak przez lasy Otłoczyńskie, nadleśnictwo Popioły do kapliczki Napoleńskiej, wyznaczony przez Oddział Toruński P. T. K. Długość 7 km. (Brak bliższych danych).

(11) Szlak przez *Puszcę Tucholską*. Tuchola — Świt — Piekło. Długość 7 km. Wyzn. przez Oddział Tucholski P. T. K. (Brak bliższych danych). Przewodnik: Karasiewicz K. dr., *Przewodnik po Borach Tucholskich*. W. 1922. P. T. K.

Wyznaczone lub zamierzone (brak danych): naokoło Kartuz, do najciekawszych zakątków Szwajcarii Kaszubskiej, lasów Nieporęckich i Puszczy Bolimowskiej.

IV. Pojezierne. (12) Szlak na *pojezierze Brodnickie*, wytyczony przez Oddział Warszawski P. T. K. Posiada kilka punktów wyjścia. Stacje kol. Konojady, Najmowo, Brodnica i Tama Brodzka. Długość szlaku głównego ok. 37 klm. Po drodze leżą długie i piękne jeziora: Sosno, Głoweńskie, Mielwo, Ciche, (stąd idzie odgałęzienie do jez. Partęcin), dalej zaś jezioro Zbiczno, Straszyno i Bachotek. Noclegi w oberżach w Cichem, Zbicznie i Tamie Brodzkiej. Znaki czerwone na białym tle. Przewodnik: Kołodziejczyk J., *Wycieczka na pojezierze Brodnickie*. W. 1930. P. T. K.

(13) Szlak na *pojezierze Byszewskie*, wytyczony przez Oddział Bydgoski P. T. K. (Informacje uzupełniające w Nr. czerwcowym).

V. W y z y n n e. (Por. 9). Wyznaczony przez Oddział Olkusiński P. T. K. (14) Szlak przez wyżynę (pasmo), *Krakowsko-Częstochowską*: a) Olkusz — Ojców. b) Ojców, Rabsztyn, Klucze, Ryczów, Smoleń, Pilica, Karlin, Podzamcze, Ogrodzieniec, Kromołów, Mirów, Bobolice, Złoty Potok, Olsztyn i Częstochowa. c) Olkusz — Klucze, do pustyni Błędowskiej i Sławkowa. d) Olkusz — Saspów, klm. (?).

Szlaki, będące w toku: (1) Kielce — Chęciny — Miedzianka — Rykoszyn — Kielce, Kielce — Słowik kolejną. Słowik szosą do podnóża Czerwonej Góry, kolejną dojazdową do kopalni marmuru na górze Dobrzanka („kopalnia Bolechowice”); drożyną do wsi Bolechowice, przez wieś do szosy; po przecięciu szosy leśną ścieżką do kopalni marmuru „Zygmunówka”, leśną ścieżką do kop. marmuru „Szewce”, drogą do wsi Zelejowa. ścieżką na szczyt g. Zelejowej, drogą do Chęcin (miasto — zamek), drogą — Skiiby — Wzgórze i jaskinia Piekło — Gałęzce — Góra Sówka — Miedzianka — kolejną Rykoszyn — kolejną Kielce. Na Podzamczu Chęcińskim będzie schronisko.

(2) Do Burska. St. kol. Zagnańsk — drogą i ścieżkami do dębu w Bartkowie i z powrotem.

(3) Szlak Małogoski (pola bitwy, rzeka Łośna i wapienie jurajskie). Około 12 klm.

Wszystkie trzy przygotowuje Oddział Kielecki P. T. K.

(4) Po puszczy Kozienickiej: (a) Radom — Kozłów — Kozienice, (b) Jedlnia — Jedlnia Kościelna — Augustów — Zagożdżon, (c) Jedlnia — Stoki — Augustów — Zagożdżon, (d) Zagożdżon — Kozienice, (e) Zagożdżon — Augustów — Molendy — Garbatka, (f) Garbatka — Czarnolas — Zwolen — Sycyna. Zamierzone: (5) Radom — Ilża — Wąchock, (6) Kozienice — Maciejowice.

Szlaki wyznaczą Oddziały: Radomski i Zagożdżoński. Wszystkie szlaki będą opisane w broszurach, obejmujących oddzielnie szlaki Gór Świętokrzyskich, puszczy Kozienickiej i Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Broszury zaopatrzone będą w treściwe i wyczerpujące opisy i mapy, ujednoliconą zostanie redakcja i format wydawnictw.

Sprostowania i uzupełnienia. Do działu Nasze Schroniska w Nr. 3 (5): — *Grudziądz* (ul. Forteczna 28). Miejsce 28 (łóżka, sienniki i pościel). Zgłoszenia u kasztelana szkoły P. F. Zielińskiego. Gospodarz z ramienia Oddziału P. Stefan Nowicki, ul. Pietruszkowa 20. Opłaty od członków 50 gr., nieczłonków 1 zł.

Do działu Nasze Muzea w Nr. 4 (6): w dz. II jako 5) *Grudziądz* (ul. Słowackiego 2. I p.). Ekspонатów 72. Kustosz: ks. dr. Wł. Łęga. W ten sposób liczba muzeów ogólna 21; w dz. V sub 5) *Dąbrowa Górnicza*. Muzeum P. T. K. przekazane zostało Państwowej Szkole Górniczej i Hutniczej im. Staszica w Dąbrowie Górniczej. Mieści się w wielkiej sali o 6 oknach, na drugim piętrze, II pawilon Szkoły. Zawiera kilka tysięcy okazów, ilustrujących bogactwa mineralne Polski, ugrupowane według wieku geologicznego formacji. W przygotowaniu opisowa monografia naukowa zbiorów. Kustosz: dr. Adam Piwowar, Dąbrowa Górnicza, ul. Kołłątaja 21.

CZYNNOŚCI I POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

XXV Zjazd Delegatów P. T. K. odbył się w dniu 12 kwietnia b. r. w Warszawie. Obradom przewodniczył p. S. Osiecki. Asesorami byli p. W. Librowicz z Łucka i A. Olszowski z Włocławka. Sekretarzowali: p. M. Bereżyński i p. De Mézere (z ramienia biura P. T. K.). Rozesłany uprzednio protokół XXIV Zjazdu został przyjęty bez zmian. Sprawozdanie ogólne z działalności P. T. K. składał p. A. Patkowski. Sprawozdania nadesłały 32 Oddziały oraz Okręgi: Kielecki, Lubelski i Łódzki. Nie nadesłały zarządy Okręgów: Pomorski i Warszawski, oraz zarządy Oddziałów: 1. Brześć nad Bugiem, 2. Chojnice, 3. Jędrzejów, 4. Kalisz, 5. Kartuzy, 6. Lwów, 7. Piaski Luterskie, 8. Poznań, 9. Radom, 10. Równe, 11. Słomim,

12. Tomaszów Lubelski, 13. Wilno, 14. Wolbórz, 15. Wołkowysk. Brak wiadomości o wznowieniu czynności przez przez skreślone z listy Oddziały w: 1. Kobryniu, 2. Kutnie, 3. Sępólnie, 4. Siedlcach i 5. Starogardzie. Wobec tego liczba członków w przybliżeniu wynosi 5011. Zarządy czynne wykazują stały przyrost członków. Domów własnych posiada P. T. K. osiem, muzeów 21, schronisk 16, biblioteki krajoznawcze, podane przy 18 Oddziałach, posiadają 10.872 dzieła, wart. szac. 31.855 zł. 70 gr., zbiory fotogr. 19 Oddziałów liczą 40.013 obiektów, wart. szac. 24.188 zł. 18 gr. W r. 1930 podało 13 Oddziałów zorganizowanych 96 odczytów, w 10-ciu Oddz. było na nich 11.305 słuchaczy. 19 Oddz. zorganizowało

169 wycieczek o 3501 uczestn. 7 Oddz. przy-
jęło 134 wycieczki i 2697 gości. Wyznaczaniem
szlaków zajmowało się 9 Oddz. na przestrzeni
336 klm. Obroty Rady Głównej w r. 1930
wynoszą: 73836 zł. 88 gr., obroty 31 Oddziałów
i Rady na r-ku majątku: 776576 zł., gotówko-
wym: 170234 złotych.

Oddziały P.T.K. wydały w roku 1930 —
przewodniki: (1) Fiedler K., *Przewodnik
krajoznawczy po Bydgoszczy i okolicy*. W. II.
B. 1930. (Bydgoski), (2) Fleszarowa R.
i Janowski A., *Mały przewodnik po War-
szawie*. W. 1930. (Warszawski), (3) *Ilustrowa-
ny przewodnik po Lublinie*. L. 1931. (Lubel-
ski), (4) Kłos J., *Wilno*. W. II. W. 1930.
(Wileński), (5) Kołodziejczyk J., *Wy-
cieczka na Pojezierze Brodnickie*. W. 1930.
(Warszawski), (6) Pietraszewski J., *Ilus-
trowany przewodnik po Sandomierzu i oko-
licy*. W. II. S. 1930 (Sandomierski), propaga-
jącą kult regionalny broszurę: (7) Radwan
M., *O pomnik prof. M. Raciborskiego w Ćmie-
lowie* (Ostrowiecki), prace naukowe: (8) Ba-
ruch M., *Pabjanice, Rzgów i wsie okoliczne*.
P. 1930 (Pabjanicki), (9) Bieliński K., *Rok
1831 w powiecie Zawilejskim (Święciańskim)*.
S. 1930 (Święciański), (10) Kwiatkowski
J., *Kiedy spodziewać się należy weseł w Wi-
sły*. S. 1930. (Sandomierski). — *Ziemia* wych-
odziła pod redakcją d-ra K. Górskiego,
nr. 15—18, pod redakcją prof. Wł. Antonie-
wicz, poświęcony został sprawom muzealnictwa
prowincjonalnego. *Orli Lot*, pod red.
prof. L. Węgrzynowicza, wprowadził dodatek,
poświęcony ochronie przyrody pod red. prof.
Wł. Szafera. Oddział Kujawski wydawał organ
regionalny *Życie Włocławka i okolicy*, Rada
biuletyn miesięczny, którego wyszło 6 N-rów.

Sprawozdanie z działalności Rady Głównej
referował p. S. Lenartowicz, z Komisji Kół
Krajoznawczych Młodz. Szkolnej p. L. Wę-
grzynowicz, finansowe p. Wł. Gruszczyński.
Odczytano protokół Komisji Rewizyjnej. Spra-
wozdanie z organizacji prac wstępnych Redak-
cji *Słownika Geograficznego* refer. dr. St.
Arnold, program obchodu jubileuszowego 6—8
XII. 31. p. A. Patkowski. Dyskusja nad spra-
wami dotyczącymi: uprawnień P. T. K.
w zakresie konwencji turystycznych, zniżek
kolejowych, tematów odczytowych, biuletynu,
Ziemi, jubileuszu i in. Sprawozdania przyjęto
do wiadomości i udzielono Radzie absolutor-
jum. Uchwalono zamianować p. A. Olszako-
wskiego członkiem honorowym P. T. K., wy-
razić uznanie i podziękowanie Prezydentowi,
Magistratowi i Radzie Miejskiej m. Włocławka,
Komitetowi i twórcom Muzeum Kujawskiego.
Wyrażono podziękowanie Prezesowi,
p. Z. Słomińskiemu, za pracę i reali-
zację sprawy placu pod dom P.T.K. w War-

szawie. Wybrano jednogłośnie i przez akla-
mację na Prezesa P. T. K., Marszałka Se-
natu, p. Wład. Raczkiewicza. Powołano do
Rady na miejsce wylosowanych pp.: J. Błoń-
skiego, J. Remera, M. Siwaka, Z. Słomińskiego,
M. Wisznickiego, na zastępców pp.: M. Bere-
żyńskiego, K. Izydorczyka, K. Maja, F. Sznar-
bachowskiego. Do dyspozycji Rady: 1 mandat
członka Rady i 2 zastępców. Podczas obrad
popołudniowych na życzenie zjazdu i z obo-
wiązku statutowego zreferowany został pro-
gram działalności na r. 1931 oraz przyjęte
wnioski w sprawach: 1) upoważnienia Rady
do obciążenia nieruchomości w Zakopanem,
2) zmian w regulaminach Okręgów i Oddzia-
łów, 3) finansowych oraz 4) jubileuszu P.T.K.

**Kurs dla kierowników wycieczek krajo-
znawczych Rady Gł. P.T.K.** trwał 3 dni
(8—11.IV). Zgłoszeń 100, przyjętych 75,
uczestniczało 71 (22 kob., 49 mężcz.)—przew.
naucz. szkół powsz. Uczestniczyli deleg. Od-
działów: Białostocki, Bydgoski, Inowrocławski,
Kielecki, Ostrowiecki, Pałucki (Żnin), Po-
znański, Szczęśliwicki. Wykładali pp.: A.
Janowski *Istota krajoznawstwa*, A. Patkowski
Turystyka i krajoznawstwo, J. Remer *Zwie-
dzenie zabytków przeszłości*, M. Siwak *Zabytki
przyrody*, St. Osiecki *Wycieczki górskie*, St.
Lenartowicz *Wycieczki piesze niżowe—obozy
wędrownie*, St. Lewicki *Wycieczki kombino-
wane*, Cz. Bykowski *Kierownik wycieczki*,
dr. R. Fleszarowa *Literatura wycieczkowa*,
dr. T. Sieramski *Higijena wycieczek*. Uczest-
nicy odbyli wycieczki do zakładów Skody, na
Bielany (p. St. Lewicki), po Starem Mieście
(p. J. Kołodziejczyk).

Posiedzenie Rady Głównej P.T.K. odbyło
się pod przewodnictwem nowoobranego prezesa,
p. Wł. Raczkiewicza, w dn. 23.IV 31. Brało
udział 12 czł. Rady, prezes hon. p. A. Janow-
ski, 1 prezes Okręgu oraz 3 zastępców. Pod-
dano szczegółowej dyskusji program działal-
ności na rok 1931, przekazując go do Kom-
isji dla szczegółowego omówienia i przygo-
towania na Komitet Wykonawczy i Radę. Wy-
brano na wice-prezesów pp.: Al. Patkowskie-
go (spr. organizac.), J. Remer (krajozn.), St.
Osieckiego (turyst.). Sekretarzem Rady zo-
stał p. J. Kołodziejczyk, zast. p. M. Bereżyń-
ski, skarbnikiem p. Wł. Gruszczyński, zast.
p. S. Lenartowicz. Przewodnictwo Komisji
objęli: 1) organizacyjnej, p. Al. Patkowski,
2) 3) wydawniczej i jubileuszowej p. J. Remer,
4) muzealnej, p. Wł. Antoniewicz, 5) tury-
stycznej, p. S. Osiecki, 6) Kół Krajozn. Młodz.
Szkoln. p. L. Węgrzynowicz, 7) Komisji *Słow-
nika Geograf.* — prezydium Rady, 8) Kom.
Budowy Domu P.T.K. — p. Z. Słomiński.
Omówiono sprawy redakcyjne *Ziemi*, przeka-
zując kwestję zmiany na stanowisku redaktora,

wobec podtrzymywanej rezygnacji przez d-ra K. Górskiego, Komisji Wydawniczej. Przyjęto nowy Oddział P. T. K. w Świętochłowicach (woj. Śląskie).

Redakcja „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego”. W dniu 10.IV b. r. zorganizowana została w Łucku Redakcyjna Komisja Regionalna na wojew. Wołyńskie z p. Wojewodą H. Józefskim na czele, jako prezesem honorowym, p. Wicewojewodą J. Śleszyńskim jako prezesem czynnym. W skład Komisji weszli pp.: Kurator Okr. Szkoln., J. E. X. Bp. Sufr. Walczykiewicz, J. E. X. Bp. Prawosł. Simon, Wizyt. Liceum Krzemienieckiego, J. Poniatowski, inż. F. Księżopolski, prezes Wołyńsk. Tow. Krajozn., J. Hoffman, prezes Okr. Związku Naucz. Polsk., wizyt. Łysek, naczeln. J. Wołoszynowski, starosta J. Littauer-Bonkowicz, dyr. Ostafin, prof. Gay, red. T. Zagórski, red. Pewny.

Redakcja *Słownika* przygotowała odezwę informacyjną o organizacji pracy nad *Słownikiem*, przeznaczoną do szerokiego kolportażu wśród osób, jakie mają być zaproszone do współdziałania przez delegatów Rady Redakcyjnej. Wydana również została instrukcja dla zbierania nazw geograficznych występujących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej dla *Słownika*, którą rozsyłać będą do osób upatrzonych Komisje Regionalne.

Oddział Krakowski zajął się przygotowaniem zebrania organizacyjnego Redakcyjnej Komisji Regionalnej. Posiedzenie odbyło się 27.IV. Postanowiono oprzeć się przy zbieraniu materiałów w woj. krakowskim na okręgach sądowych. Za teren pracy Komisji przyjęto województwo krakowskie. Przewodniczącym Komisji został obrany prof. dr. J. Smoleński, sekretarzem dr. B. Zaborski, skarbnikiem dr. W. Medwecki.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Kielce. Okręg Wojewódzki P. T. K. powstał 16.III 30. Rozpoczął czynności po reorganizacji na zjeździe w Radomiu 9.XI 30. Prezes: p. E. Massalski, vice-prezes p. M. Radwan, sekretarz p. K. Kaznowski, skarbnik p. E. Zieliński, Odbyto 3 zjazdy delegatów Oddziałów Okręgu: w Kielcach 16.III 30, w Radomiu 9.XI 30 i w Ostrowcu 1.III 31. Przedyskutowano i ustalono plan sieci szlaków turystycznych w Górach Świętokrzyskich, na Wyżynie Radomskiej i pasmie Krakowsko-Częstochowskim, technikę wytyczania, popularyzację szlaków, technikę wydawniczą. Ustalono potrzeby schronisk. Zajmowano się stanem Oddziałów i potrzebami rozwoju P.T.K. Utrzymywano kontakt z Urzędem Wojew. i Wojew. Komis. Turyst.

Lublin. Zarząd Okręgu Wojew. P. T. K. (3 Maja 6) zbierał się 4 razy: 15.I 30, 19.III 30, 13.IV 30, 22.XI 30. Nawiązano kontakt z dawnymi i organizującymi się nowymi Oddziałami w: Chełmie, Hrubieszowie, Lublinie, Piaskach, Luterskich, Siedlcach, Tomaszowie Lubelskim i Zamościu. Nawiązano kontakt z Wojew. Komisją Turyst., rozwinęto akcję zakładania Kół Kraj. Młodz. Szkoln., powołano Komitet Redakcyjny wypisów regionalnych Lubelszczyzny pod przewodnictwem d-ra F. Araszkiewicza.

Łódź. Zarząd Okręgu w r. 1930 nie rozwinął działalności z powodu braków organizacyjnych Łódzkiego Oddziału P. T. K. Po Walnem Zgromadzeniu Oddziału Łódzkiego

w r. b., Zarząd Okręgu przystąpi do wydawniejszej pracy.

Ostrowiec. Na III Zjeździe Zarządu Okręgu Kieleckiego P.T.K. w dn. 1.III b. r. omówiono wszechstronnie sprawę szlaków turystycznych. Postanowiono zająć się budową schroniska na Św. Krzyżu (zamiast w Słupi). Plany przygotowuje inż. Pinno.

Pawłów. Oddział Górnośląski w niedzielę, 10 maja, o godz. 15 urządza zebranie miesięczne w lokalu p. Nowarry w Pawłowie. Staraniem zarządu zakupiono aparat kinofotograficzny w celu dokonywania zdjęć podczas wycieczek.

Radom. Oddział zabiega o utworzenie Oddziałów P. T. K. w Kozienicach i Skarżysku. Powodzenia!

Sandomierz. Walne Zgromadzenie Oddziału odbyło się w dniu 10.IV b. r. W r. ub. Oddział gościł wioślarską drużynę czechosłowacką, która płynęła kajakami z Krakowa do Gdańska. Za przyjęcie „Svaz kanoistu” (Związek Wioślarski) przesłał 18.XII 30 serdeczne podziękowania Oddziałowi.

Świętochłowice (Woj. Śląskie). Nowy Oddział P. T. K. powstał w dn. 19.IV 31. Prezesem został p. Maksymilian Pieczka (ul. Fogta 14), vice-prez. p. R. Operchalski, sekretarzem p. J. Schier, zast. p. J. Marjańczyk, skarbnikiem p. H. Wolny, pp. Kokot i Szykowski, czł. zarządu. Oddział liczy 50 członków. Witamy serdecznie nowych naszych krajoznawców śląskich!

Toruń. Oddział zorganizował odczyty: 27.II b. r. p. Sydowa *Buenos Aires, stolica Argentyny*, 30.III b. r. p. Mjr. Leśniewskiego *Wrażenia z wycieczki po Małopolsce Wschodniej*. — W dn. 16.III utworzono Koło upiększania miasta pod przewodnictwem kustosa, p. E. Chmorzyńskiego. — W dn. 28.II urządzono wycieczkę do nowoutworzonego Muzeum Miejskiego. — W dn. 4.IV Oddział przyjmował wycieczkę uczniów i uczennic ze szkoły handlowej w Młodej Bolesłavi (40 os.). Oddział witał wycieczkę na dworcu, oprowadzał po mieście, gościł, zajął się noclegami pod przewodnictwem prezesa, p. Mjr. Leśniewskiego.

Zagożdżon. Na Walnem zgromadzeniu Oddziału w dn. 24.III b. r. wybrano nowy Zarząd pp.: W. Deperasiński, prezes, inż. W. Wykowski, wiceprezes, J. Wojciechowski, skarbnik, A. Wielgomas, sekretarz: dr Hleboszańska-Scheur, inż. H. Zenftman, inż. J. Szmid — członkowie.

Zamość. Oddział w r. 1930 odbył trzy zebrania, urządził uroczysty obchód 350-lecia założenia m. Zamościa. Brano udział w wystawie Komun. i Turystyki w Poznaniu, wystawiając 20 widoków miasta. Zorganizowano jednodniową wystawę kultury i sztuki regionu zamojskiego w Zamościu.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

O D C Z Y T Y.

Oddział P. T. K. w Pawłowie (woj. Śląskie).

Dn. 10.V o 15 (lokal P. Nowarry). Po zebraniu wykład z przezroczami: *Turystyka polska na Beskidzie Śląskim*.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- Dn. 6.V. *Wrażenia z podróży przez Turkiestan i Pamir* (film kinemat.) wygl. P. Jadwiga Mrozowska-Toeplitzowa.
Dn. 13.V. *Organizacja Campingu w Polsce*, wygl. P. M. Węgrzecki.
Dn. 20.V. *Wielkie Zagłębie Polskie*, wygl. P. inż. G. Sippko.
Dn. 27.V. *Wrażenie z pobytu w Anglii*, wygl. P. inż. W. Radziwiński.

W Y C I E C Z K I

Oddział P. T. K. w Ostrowcu.

- Dn. 10.V. do Sandomierza koleją. Wyjazd 7.30 rano. Prowadzi P. St. Rurański.
Dn. 23, 24 i 25.V. pieszo w góry Świętokrzyskie: góra Witosławska, Św. Krzyż, Św. Katarzyna prowadzi P. M. Radwan. Wyrusza 23.V, godz. 14

Oddział P. T. K. w Pawłowie (woj. Śląskie).

Dn. 24 i 25.V. Wycieczka do Istebny. Wyjazd 24.V. o godz. 4 rano ze stacji Bielszowice do Wisły. Bilety okręgowe. Prowadzi P. Wiaterek.

Oddział P. T. K. w Toruniu.

- Dn. 26. IV. Lasy Otłoczyńskie i kapliczka Napoleońska.
Dn. 10.V. Nowe, Gniew, Pelplin.
Dn. 23—25.V. Chojnice, Charzykowo, Wiele, Wdzydze.
Dn. 7.VI. Żnin i Wągrowiec.
Dn. 14.VI. Kościerzyna, Skarszewy, Starogard, Pakość, Piechcin.
Dn. 28 i 29.VI. Dolina Branicy, Górzno.
Dn. 2—7.VII. Bornholm, Kopenhaga.
Dn. 12—22.VII. Warszawa, Puszcza Białowieska, Wilno, Grodno, Druskieniki lub Poznań, Kórnik, Leszno, Krotoszyn, Pleszew, Gołuchów.
Dn. 2.VIII. Rogóźno, Pokrzywno, Radzyń.

Dn. 23.VIII. Ostromecko i okolice.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- Dn. 3.V. Puszcza Kampinoska (Czerwińsk, Leszno, Błonie). Prow. P. Szymański.
Dn. 10.V. Ciechanów-Opinogóra. Prow. P. Szymański.
Dn. 14.V. Czersk, Warka, Ujście Pilicy. Prow. P. Kołodziejczyk.
Dn. 17.V. Lasy Kabackie, Natolin, Wilanów. Prow. P. J. Kloska.
Dn. 23—25.V. Statkiem i łodzią po Polesiu. (Błota Pińskie). Prow. P. Wl. Gruszczyński.
Dn. 21—25.V. Dolina Brdy. Prow. P. J. Kołodziejczyk.
Dn. 24—25.V. Płock, Toruń (statkiem) Prow. P. Grujanka.
Dn. 31.V. Puszcza Marjańska. Prow. P. B. Mizerski.
Dn. 4.VI. Łowicz, Złaków Kościelny. Prow. P. P. Szymański.
Dn. 7.VI. Dolina Bzury. Prow. P. H. Marcoin. Prócz wymienionych na Zielone Świątki (24—25.V.) wycieczka samochodowa na Pojezierze Brodnickie, udział członków P. T. K., lub wprowadzonych gości posiadających samochody. Inform. P. J. Kołodziejczyk. W końcu lipca 6-dniowa wyc. na Bornholm i do Kopenhagi. Koszt 233—303 zł. Zapisy do 10 maja. Prow. P. S. Gabryszewski. Prospekty!
Dn. 11—20.VII. Karpaty Wschodnie. Prow. P. Lenartowicz.
Dn. 9—30.VII. Beskidy Zachodnie i Słowaccyzna. Prow. Dr. M. Orłowicz.
Dn. 29.VII i 28.VIII. Góry Jugosławji (Alpy Julijskie i Dynarskie), Prow. P. Lenartowicz.

PORADNIE KRAJOZNAWCZE.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

Poradnia krajoznawcza czynna w dniu powszednie od godz. 17 do 20. (w czwartki: 18—20).

Podręczna biblioteka turystyczna otwarta we środy przed odczytem (o godz. 20) i czwartki: 18—20. Korzystanie tylko na miejscu.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 strony 130zł. 1/4 strony 70 zł., 1/8 strony 40 zł., w tekście o 50% drożej

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: **Aleksander Patkowski.**

Wydawca: **Polskie Tow. Krajoznawcze.**

Druk. Jan Świętoński I S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.

